

การอ่าน ทักษะพื้นฐานสำคัญในศตวรรษที่ ๒๑

ร.ต. ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ^๑

Sub - Lt. Preedee Pluemsamrangit

ยุทธนา เสมอจิตร^๒

Yuttana Samerchit

บทคัดย่อ

การอ่านเป็นทักษะสำคัญที่ต้องใช้ตั้งแต่การเรียนรู้ การทำงาน และการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ แต่นิสัยการอ่านและวัฒนธรรมการอ่านยังไม่เกิดขึ้นในประเทศไทย บทความนี้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการอ่านของคนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ หอสมุดกับการส่งเสริมการอ่านในศตวรรษที่ ๒๑ และแนวทางการส่งเสริมการอ่านในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญในศตวรรษที่ ๒๑

คำสำคัญ : การอ่าน การส่งเสริมการอ่าน ทักษะในศตวรรษที่ ๒๑

^๑ บรรณารักษ์ หอสมุดโรงเรียนเสนารักษ์ กรมแพทย์ทหารบก

Librarian, Army Medical Field Service School Library, Royal Thai Army Medical Department

^๒ บรรณารักษ์ปฏิบัติการ หอสมุดวิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์การศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม

Librarian, College of Allied Health Sciences Library, Suan Sunandha Rajabhat University, Samut Songkram

บทนำ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี^๓ มีพระราชดำรัสถึงความสำคัญของการอ่านตอนหนึ่งว่า

... การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อันเป็นประโยชน์แก่ตนและสังคม ในเชิงวิชาการ การอ่านมิใช่เพียงเป็นการรับสารเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับความคิดและภูมิปัญญาอันซับซ้อน ...

การอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้ ช่วยให้เกิดความบันเทิงและความคิดสร้างสรรค์ การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ทุกวัย เพราะทำให้รู้ข่าวสารข้อมูล และสามารถติดตามความก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในยุคข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน การอ่านทำให้มีความสุข มีความหวัง และสนองความอยากรู้อยากเห็น อันเป็นธรรมชาติของมนุษย์โดยทั่วไป นอกจากนี้การอ่านยังเป็นวิธีการที่สำคัญและสะดวกในการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา การทำงาน และคุณภาพชีวิต เป็นต้น การอ่านจึงเป็นทักษะที่ต้องเรียนรู้และฝึกฝนให้เกิดเป็นนิสัย^๔

การอ่านของประชากรไทยในศตวรรษที่ ๒๑

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ ได้ศึกษาพฤติกรรมการอ่านและซื้อหนังสือของคนไทย พบว่าคนไทยใช้เวลาอ่านหนังสือโดยเฉลี่ยวันละ ๒๘ นาที/วัน สาเหตุที่ไม่อ่าน คือ ไม่มีเวลาอ่าน การใช้อินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวันมีผลทำให้การอ่านลดลง อย่างไรก็ตามสัดส่วนการอ่านหนังสือเล่มยังคงมากกว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ แม้ว่าพฤติกรรมการอ่านใช้ระยะเวลาไม่เกิน ๓๐ นาที แต่ก็อ่านทุกวัน โดยเฉพาะหนังสือตอนสั้นแต่มีหลายตอนในเล่มจะเป็นที่สนใจ เหตุผลที่อ่านคือ สนุก เพลิดเพลิน บันเทิง เนื้อหาที่เป็นที่นิยมคือ การ์ตูน/นิยายภาพ สะท้อนให้เห็นว่าการอ่านเป็นงานอดิเรกเพื่อความบันเทิง อ่านเพื่อฆ่าเวลา^๕ นอกจากนี้ผลสำรวจการอ่านของประชากร ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๑

^๓

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, พระราชดำรัส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (กรุงเทพฯ, กรมประชาสัมพันธ์, ๒๕๔๘) หน้า ๔๙.

^๔

คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต, แนวทางส่งเสริมการอ่าน (พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพฯ, บรรณกิจ, ๒๕๔๔) หน้า ๑๒.

สุพรรณิ วราทร, การอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ (กรุงเทพฯ, โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕) หน้า ๑๓.

^๕

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ, รายงานผลการวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมการอ่านและซื้อหนังสือของคนไทย (กรุงเทพฯ, สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๘).

พบว่า คนไทยอายุ ๖ ปีขึ้นไป อ่านร้อยละ ๗๘.๘ หรือคิดเป็นจำนวนประชากร ๔๙.๗ ล้านคน (กรุงเทพฯ มีคนอ่านมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๙) ขณะที่เวลาในการอ่านสูงขึ้นเป็น ๘๐ นาทีต่อวัน โดยอ่านหนังสือเล่มร้อยละ ๘๘ และอ่านบนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ร้อยละ ๗๕.๔ ซึ่งอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันมากขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าการอ่านหนังสือเล่มได้รับความนิยมใกล้เคียงกับการอ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ในภาพรวมคนไทยมีการอ่านร้อยละ ๗๘.๘ โดยมีกลุ่มวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่ใช้เวลาอ่านสูงสุดเมื่อเทียบกับทุกวัย พ่อแม่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๓.๘ ยังขาดความเข้าใจในเรื่องการอ่านหนังสือของเด็กเล็ก โดยให้เหตุผลว่าเด็กยังมีอายุน้อยเกินไป ส่งผลให้เด็กกลุ่มนี้ (ประมาณ ๑.๑ ล้านคน) ไม่ได้รับการปลูกฝังนิสัยการอ่าน ดังนั้นการรณรงค์ให้ความรู้และทำความเข้าใจในการส่งเสริมการอ่านในเด็กเล็กจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการอ่านผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพียงอย่างเดียวในเด็กวัยต่ำกว่า ๖ ปี ที่มีจำนวนร้อยละ ๕.๔ เพิ่มขึ้นถึง ๓ เท่าจากผลสำรวจเมื่อครั้งที่แล้ว แสดงให้เห็นว่ามีเด็กจำนวนถึง ๑๔๕,๐๐๐ คน ได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพียงอย่างเดียว^๖ ในขณะที่งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบทางสมองของผู้ที่ติดเทคโนโลยีต่าง ๆ รวมถึงเกมออนไลน์ ซึ่งพบว่าทำให้การเชื่อมโยงของเซลล์ประสาทลดลง สมองส่วนหน้าและส่วนข้างลดลง ส่งผลให้เป็นคนมีอาการคล้ายโรคสมาธิสั้น มีอาการคล้ายโรคซึมเศร้า ขมรมจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นแห่งประเทศไทยจึงเสนอให้พ่อแม่หลีกเลี่ยงการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเด็กอายุน้อยกว่า ๓ ขวบ^๗

การอ่านหนังสือยังคงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงวัยรุ่น แม้ว่าในศตวรรษที่ ๒๑ จะมีหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้นก็ตาม แต่หนังสือก็ยังคงเป็นสิ่งที่ทุกคนอ่านอยู่ เนื่องจากหนังสือพกพาได้ง่ายกว่าและให้ความรู้ลึกทางสุนทรียะได้ดีกว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ผู้อ่านหนังสือจะมีสมาธิและจดจำเนื้อหาได้ดีกว่า^๘ ดังนั้นจากงานวิจัยและผลการสำรวจจะเห็นได้ว่าการอ่านไม่มีทางจะถูกกลืนหายไปเพียงแต่จะอ่านมากขึ้นหรือน้อยลงเท่านั้น ปัญหาสำคัญคือการค้นหาวิธีให้คนไทยสนใจ

^๖ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, บทสรุปผู้บริหารการสำรวจการอ่านของประชากร พ.ศ. ๒๕๖๑, ๒๕๖๑, สืบค้นจาก:

http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขาหญิงและชาย/การอ่านหนังสือของประชากร/2561/บทสรุปผู้บริหาร_61.pdf (๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๒).

^๗ ไทยโพสต์, ผลสำรวจการอ่านคนไทยปี ๖๑ เพิ่มขึ้นเฉลี่ย ๘๐ นาที/วัน อ่านมากสุดในกลุ่มวัยรุ่น นำหัวเด็กต่ำกว่า

๖ ขวบ อ่านผ่านทางมือถือเพิ่มขึ้น ๓ เท่า, ๒๕๖๒, สืบค้นจาก: <https://www.thaipost.net/main/detail/32902> ๒๕๖๒, (๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๒).

^๘ ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, แพทย์แนะวิธีให้ลูกใช้อินเทอร์เน็ต ป้องกันติดเกม-เซลล์สมองแย่-สมาธิสั้น, ๒๕๕๗, สืบค้นจาก:

https://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1415940649 (๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๒).

^๙ พิรุณ อนุวัชศิริวงศ์ และ ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, การอ่าน มหัศจรรย์แห่งสุขภาพ-สุขชีวิต (กรุงเทพฯ, แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน, ๒๕๕๙) หน้า ๑๒-๑๓, ๒๐.

อ่านมากขึ้นจนเกิดเป็นนิสัยชอบอ่านซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติสืบไป

ห้องสมุดกับการส่งเสริมการอ่านในศตวรรษที่ ๒๑

ห้องสมุดในปัจจุบันต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการอ่าน ห้องสมุดแต่ละประเภทมีการส่งเสริมการอ่านในศตวรรษที่ ๒๑ ดังนี้

๑. หอสมุดแห่งชาติ

หอสมุดแห่งชาติมีโครงการที่เกี่ยวกับส่งเสริมการอ่านที่น่าสนใจ เช่น โครงการอ่านเป็น เล่นสนุก สร้างความสุขให้ทุกคน โครงการ KIDS INSPIRATION เป็นต้น

ปัจจุบันหอสมุดชาตินอกจากจะปรับเปลี่ยนการให้บริการของห้องสมุดที่เน้นพื้นที่สำหรับการอ่านและการค้นคว้าเพิ่มขึ้นแล้วยังได้เพิ่มบริการใหม่ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมกรรมการอ่านของคนไทยในยุคดิจิทัล โดยเปิดบริการใหม่คือ NLT Smart Library เป็นห้องสมุดไร้หนังสือของหอสมุดแห่งชาติ เน้นการให้บริการการอ่านด้วยเทคโนโลยีผ่านทางออนไลน์ โดยผู้ใช้บริการเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของหอสมุดแห่งชาติได้เพื่อใช้บริการดิจิทัลของหอสมุดแห่งชาติผ่านทางสมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ต และบริการ Co - Working Space ซึ่งเป็นพื้นที่สำหรับประชาชนทุกช่วงวัยเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ผู้สนใจเข้าใช้บริการได้ในวันจันทร์ – ศุกร์ ตั้งแต่เวลา ๐๗.๐๐ – ๒๐.๓๐ น. วันเสาร์ – อาทิตย์ ตั้งแต่เวลา ๑๒.๓๐ – ๒๐.๓๐ น. ปิดให้บริการในวันหยุดนักขัตฤกษ์และวันหยุดชดเชยต่าง ๆ ตามประกาศของรัฐบาล^๙

ภาพที่ ๑ NLT Smart Library สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพฯ

๒. ห้องสมุดประชาชน

ห้องสมุดประชาชนเป็นห้องสมุดที่ผู้ใช้บริการในชุมชนและประชาชนทั่วไปเข้าถึงได้ง่าย จึงควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้กับประชาชนทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนให้สนใจการอ่าน ตัวอย่างห้องสมุดประชาชนที่จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างต่อเนื่องคือ อุทยานการเรียนรู้ TK Park

^๙

กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์. กรมศิลปากรเปิดบริการใหม่ NLT Smart Library ห้องสมุดไร้หนังสือตอบรับนโยบาย

ประเทศไทย ๔.๐. ๒๕๖๒. สืบค้นจาก: <http://www.finearts.go.th/promotion/ข่าวกรมศิลปากร-2/item/กรมศิลปากรเปิดบริการใหม่-nlt-smart-library-ห้องสมุดไร้หนังสือ-ตอบรับนโยบายประเทศไทย-๔๐.html>. (๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๒).

กิจกรรมที่น่าสนใจ เช่น^{๑๐}

ลัษฌมอประลองปัญญา สรรหาหนูน้อยนักเล่านิทาน เป็นกิจกรรมประกวดเล่านิทานของเด็ฌกายู ๔ - ๙ ปี ซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพรฌกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพรเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช- กุมารี

Reading Theatre ตอน บ้านบนต้นไม้ เป็นกิจกรรมเล่านิทานรูปแบบละครเวทีที่เด็กจะได้ปฏิบัติ จริฌผ่านการแสดง สนุกอ่าน สนุกคิด เป็นกิจกรรมที่จะปลูกฝังนิสัยอันดีผ่านตัวละครในเรื่องราวหลากหลาย

ภาพที่ ๒ กิจกรรมส่งเสริมการอ่านของอุทยานการเรียนรู้ TK Park

ที่มา : https://www.tkpark.or.th/tha/what_on

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดประชาชนควรประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนรับรู้ กิจกรรมและบริการของห้องสมุดได้ทั่วถึง หรืออาจนำกิจกรรมเข้าหาชุมชนในลักษณะห้องสมุดเคลื่อนที่ อีกทั้งยังควรได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐและเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้รับงบประมาณ สนับสนุนที่เพิ่มขึ้นทุกปี^{๑๑} นอกจากนี้การนำเทคโนโลยีเสมือนจริง (Augmented Reality-AR) มาใช้ในการ อธิบายเนื้อหาของหนังสือที่มีในห้องสมุดหรือการจัดนิทรรศการส่งเสริมการอ่านก็เป็นแนวคิดที่น่าสนใจ^{๑๒}

๓. ห้องสมุดเฉพาะ

ห้องสมุดเฉพาะเป็นห้องสมุดที่ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะสาขาวิชาให้กับผู้ใช้เฉพาะกลุ่ม ห้องสมุดเฉพาะอาจจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านได้หลากหลายรูปแบบเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ ของผู้ใช้ เช่น ห้องสมุดมารวย (ห้องสมุดตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย) เป็นห้องสมุดเฉพาะที่ให้บริการ ทรัพยากรสารสนเทศด้านระบบการเงินและการธนาคารของประเทศไทย มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ทำ

^{๑๐} อุทยานการเรียนรู้, กิจกรรม. ๒๕๖๒. สืบค้นจาก: https://www.tkpark.or.th/tha/what_on (๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๒).

^{๑๑} สิรินาฎ วงศ์สว่างศิริ, “การส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย”, วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์ ๑๙, ๒ (๒๕๖๐) หน้า ๑๕๒-๑๕๓.

^{๑๒} สุบิน ไชยยะ, “การใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงในห้องสมุดประชาชน”, วารสารบรรณศาสตร์ มคอ. ๑๐, ๒ (๒๕๖๐) หน้า ๑๔๕.

เป็นประจำ คือ *Maruey Book Review* เป็นกิจกรรมแนะนำหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน การเงิน เศรษฐกิจ กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือ วิเคราะห์และวิจารณ์หนังสือเล่มนั้นจากตัวผู้แต่งหนังสือหรือผู้อ่านหนังสือเล่มนั้นด้วย โดยจัดกิจกรรมขึ้นภายในห้องสมุด หากผู้ใช้บริการเข้าร่วมไม่ได้ในวันและเวลาที่กำหนด ก็รับชมย้อนหลังได้ที่เว็บไซต์ของห้องสมุดมารวย <https://www.maruey.com/home/index.html> ในเมนูกิจกรรมย้อนหลัง

กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่น่าสนใจของห้องสมุดเฉพาะอีกแห่งคือ ห้องสมุดวิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์การศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งเป็นห้องสมุดเฉพาะที่ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศด้านการแพทย์ เช่น แพทย์แผนไทยประยุกต์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ แพทย์แผนจีน เป็นต้น ผู้เขียนในฐานะบรรณารักษ์ที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการอ่านได้จัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

Campaign รักการอ่าน ให้ผู้ใช้บริการถ่ายรูปกับไม้ยืมแล้วโพสต์ข้อความชักชวนให้อ่านหนังสือหรือมาใช้บริการห้องสมุด ลงในเพจห้องสมุดวิทยาลัยสหเวชศาสตร์ ลุ้นรับรางวัลจากห้องสมุด

บัตรสะสมแต้มการอ่าน สมาชิกห้องสมุดที่มายืมหนังสือแต่ละครั้งจะได้รับ ๑ แต้ม (มีตราประทับและลายเซ็นของบรรณารักษ์) เมื่อสะสมครบ ๕ ดวง หรือครบ ๑๐ ดวง ให้นำบัตรสะสมแต้มมาแลกกับของรางวัลได้ที่ห้องสมุด (หากนำแต้ม ๕ ดวงมาแลกของรางวัลแล้วจะนำมาใช้อีกไม่ได้)

Librarian Recommend บรรณารักษ์จะแนะนำหนังสือใหม่ของห้องสมุดผ่านทางเฟซบุ๊กเพื่อประชาสัมพันธ์หนังสือที่น่าสนใจ โดยเขียนคำโปรยและระบุเลขเรียกหนังสือเพื่อให้ผู้ใช้บริการที่สนใจมายืมหนังสือได้ที่ห้องสมุด

หนังสือดีบอกต่อ ให้สมาชิกห้องสมุดถ่ายรูปคู่กับหนังสือเล่มโปรด บอกประโยชน์ที่ได้อ่านจากเล่มนั้นแชร์ลงเพจของห้องสมุด โดยตั้งค่าให้เป็นสาธารณะ เพื่อลุ้นรับรางวัล

การประกวดคำขวัญรักการอ่าน เทิดพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ๒ เมษายน ๒๕๖๒ เป็นคำขวัญที่ไม่จำกัดความยาว เขียนเป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษ หรือภาษาจีน

ลุ้นโชค ยืมติดโชค โดยให้ผู้ใช้บริการมาลงทะเบียนรับสิทธิ์ ยืมหนังสือพร้อมกันสูงสุด ๑๐ รายการ ลุ้นรับโชคช่วงเปิดภาคการศึกษา

AHS LIBRARY Promotion ยืมหนังสือ ๒ เล่มขึ้นไปรับทันที Gift Voucher จากร้านเซสเตอร์กิล

นอกจากนี้ยังมีบริการให้ยืมกระเป๋าใส่หนังสือ เมื่อสมาชิกยืมหนังสือ ๒ เล่มขึ้นไป และมีความประสงค์ใช้กระเป๋าใส่หนังสือเพื่อความสะดวกในการเดินทาง

ภาพที่ ๓ กิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดวิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ศูนย์การศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม

ที่มา : <https://www.facebook.com/ห้องสมุดวิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา- AHS Library>

๔. ห้องสมุดโรงเรียน

ห้องสมุดโรงเรียนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนานิสัยการอ่านของเด็กและเยาวชนไทย เพราะห้องสมุดโรงเรียนอาจเป็นห้องสมุดประเภทแรกที่เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มีโอกาสเข้าใช้บริการ อีกทั้งยังเป็นห้องสมุดที่มีโอกาสเข้าได้บ่อยครั้งมากที่สุดด้วย เนื่องจากการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เด็กและเยาวชนต้องได้รับตามกฎหมายห้องสมุดโรงเรียนควรจัดพื้นที่สร้างสรรค์ (Makerspaces/Creative Spaces) เพื่อการเรียนรู้และตอบสนองความต้องการของนักเรียนในยุคนี้ สร้างสภาพการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ สนับสนุนการค้นคว้าตามความสนใจ และส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม โดยบูรณาการเข้ากับรายวิชาต่าง ๆ ของโรงเรียน เน้นการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง การทดลอง การประดิษฐ์ ห้องสมุดจะทำหน้าที่เป็นแหล่งสนับสนุนทรัพยากรสารสนเทศและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็น ทำให้นักเรียนได้นำความรู้มาประยุกต์ใช้และสร้างสรรค์สิ่งใหม่จากการเล่น^{๑๓} นอกจากนี้ห้องสมุดโรงเรียนอาจได้รับการแบ่งปันทรัพยากรสารสนเทศจากห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

^{๑๓}

นิโกลา วิลลิสทิตซ์, “ห้องสมุดโรงเรียนกับพื้นที่สร้างสรรค์: แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑”, วารสารห้องสมุด ๖๓, ๑ (๒๕๖๒) หน้า ๕, ๑๒-๑๓.

ตั้งแต่ห้องสมุดองค์กรฯ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตองค์กรฯ จังหวัดนครนายก ได้เริ่มโครงการแบ่งปันทรัพยากรสารสนเทศมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยจัดทำเป็นกิจกรรมที่เน้นการนำหนังสือไปให้บริการยืมแก่ครูและนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ร่วมโครงการในเขตพื้นที่จังหวัดนครนายก และยังได้พัฒนารูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายอย่างต่อเนื่องทุกปี เช่น กิจกรรมห้องสมุดมนุษย์ (Human Library) How to สนุกกับสมุดทำมือ หนังสือพิมพ์กำแพง เป็นต้น^{๑๔}

ห้องสมุดโรงเรียนและหน่วยศึกษานิเทศก์ อาจร่วมมือกันจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เช่น โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการยุวบรรณารักษ์ในยุคไทยแลนด์ ๔.๐ หัวข้อ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๑ ณ โรงเรียนศรียานุสรณ์ จังหวัดจันทบุรี และวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๑ ณ โรงเรียนตราษตระการคุณ จังหวัดตราด โดยมีครูและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายในพื้นที่เขตการศึกษาเข้าร่วมโครงการ ซึ่งผู้เขียนในฐานะอดีตผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ได้มีโอกาสเป็นวิทยากรให้ความรู้ในหัวข้อดังกล่าว หลังจากสิ้นสุดโครงการนักเรียนก็ได้นำความรู้ไปใช้จริง

ภาพที่ ๔ กิจกรรมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการยุวบรรณารักษ์ในยุคไทยแลนด์ ๔.๐ หัวข้อการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด

๕. ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

การศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นการเรียนที่ผู้เรียนต้องศึกษาทั้งในห้องเรียนและแสวงหาความรู้นอกห้องเรียนด้วยตนเองควบคู่กันไป การอ่านจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย นักศึกษาต้องอ่านอย่างสม่ำเสมอตลอดเวลา เพื่อศึกษาค้นคว้าและพัฒนาองค์ความรู้^{๑๕} อย่างไรก็ตาม

^{๑๔} สุจิตรา รัตนสิน, “การแบ่งปันทรัพยากรห้องสมุดมหาวิทยาลัยสู่ห้องสมุดโรงเรียน: ห้องสมุดองค์กรฯและห้องสมุดโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก”, วารสารห้องสมุด ๖๒, ๑ (๒๕๖๑) หน้า ๓๒, ๔๐.

^{๑๕} สมบัติ จำปาเงิน และ สำเนียง มณีกาญจน์, กลเม็ดการอ่านให้เก่ง (พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพฯ, สภาพริกส์, ๒๕๕๘) หน้า ๓๑-๓๒.; สุวดี ภูประดิษฐ์, การอ่านในอุดมศึกษา (กรุงเทพฯ, ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๖) หน้า ๑.

งานวิจัยในปัจจุบันที่พบว่า นักศึกษาไม่มีเวลาอ่านเพราะใช้เวลากับอินเทอร์เน็ตมากเกินไป โดยใช้เวลาในการเล่นจากคอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน รวมทั้งการพูดคุยโทรศัพท์หรือแชตจากมือถือ จึงทำให้เวลาในการอ่านหนังสือลดลง^{๑๖} สอดคล้องกับการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๑ ที่พบว่า คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตนานขึ้นเฉลี่ยวันละ ๑๐ ชั่วโมง ๑๕ นาที โดยมีกิจกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตยอดนิยมคือการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ ยูทูบ โลก และเพชบุ๊ก^{๑๗} ทั้งนี้ นักศึกษาให้ความสำคัญกับไว้มากที่สุด แต่ที่อ่านหนังสือน้อยมาก วัฒนธรรมการเรียนรู้ของนักศึกษายังไม่มีนิสัยการอ่าน การศึกษาค้นคว้า และการเรียนรู้ด้วยตนเอง หอสมุดเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่จะกระตุ้นส่งเสริมได้ แต่ตัวบุคคลสำคัญที่สุด ดังนั้น สิ่งที่ต้องเพิ่มเติมคือการสร้างความสนใจในการอ่าน^{๑๘} จนกระทั่งพัฒนาเป็นนิสัยชอบการอ่านในที่สุด

การส่งเสริมการอ่านของหอสมุดสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ทำด้วยวิธีการส่งเสริมการใช้ห้องสมุด หรือการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ เพราะจะช่วยให้ผู้ใช้เกิดความรู้สึกรักอยากอ่าน อยากค้นคว้า พัฒนาเป็นนิสัยชอบการอ่าน และชอบการแสวงหาความรู้ หอสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีนโยบายส่งเสริมการใช้ห้องสมุดโดยการนำชมและแนะนำการใช้ห้องสมุด และสอนการสืบค้นข้อมูลออนไลน์^{๑๙} แต่ปัญหาส่วนใหญ่ของการส่งเสริมการรู้สารสนเทศหอสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ประสบ คือ นักศึกษาไม่ให้ความสนใจกิจกรรมที่จัดขึ้น^{๒๐} อาจเนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวยังไม่ดึงดูดใจผู้ใช้บริการเท่าที่ควร บรรณารักษ์อาจต้องปรับเปลี่ยนการส่งเสริมการใช้ห้องสมุดในรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยจัดทำเป็นเกมหรือกิจกรรมที่สนุกสนาน เช่น กิจกรรมแนะนำห้องสมุดที่สนุกสนาน เกมจับคู่ฐานข้อมูล เกมการอ้างอิง

^{๑๖} โชติมา วัฒนะ, “พฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ”, วารสารบรรณศาสตร์ ๑๑, ๒ (๒๕๖๑) หน้า ๑๙-๒.

^{๑๗} สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ๒๕๖๑ (กรุงเทพฯ, กระทรวงฯ, ๒๕๖๒) หน้า ๒๑-๒๓.

^{๑๘} กุลธิดา ท่วมสุข และคนอื่น ๆ, “บทบาทของหอสมุดมหาวิทยาลัยในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน”, วารสารหอสมุด ๔๙, ๔ (๒๕๔๘) หน้า ๓๓.

นิติ เอียวศรีวงศ์, “วัฒนธรรมการอ่าน”, มติชนสุดสัปดาห์ ๒๐, ๑๐๒๗ (๒๕๕๓) หน้า ๔๗.

^{๑๙} ประภาศรี เจริญวงศ์, “การส่งเสริมการใช้ห้องสมุดสำหรับนักศึกษาของหอสมุดมหาวิทยาลัย”, วารสารบรรณารักษศาสตร์ ๓๐, ๒ (๒๕๕๓) หน้า ๑๙.

^{๒๐} ฐิติ คำหอมกุล และ พิมพ์ราไพ เปรมสมิทธิ์, “การส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักศึกษาในหอสมุดมหาวิทยาลัย”, วารสารบรรณารักษศาสตร์ ๓๒, ๑ (๒๕๕๕) หน้า ๒๙.

เกมทรัพยากรสารสนเทศ เกมห้องปิดตาย เป็นต้น^{๒๑} (หากผู้อ่านสนใจเรื่องการจัดกิจกรรมแบบเชิงรุกและการจัดกิจกรรมที่สนุกสนาน อ่านเพิ่มเติมได้จากหนังสือเรื่อง หนังสือของบรรณารักษ์ด้านการสอนด้วยเกมและการเล่น ที่ผู้เขียนได้แปลไว้ตามยูอาร์แอลนี้ <https://oer.learn.in.th/author/authorDetail/7707>) นอกจากนี้อาจนำเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้ร่วมด้วย ตัวอย่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาที่จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการส่งเสริมการใช้ห้องสมุด/การส่งเสริมการรู้สารสนเทศได้อย่างโดดเด่นและน่าสนใจอย่างยิ่ง คือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

Librarian BOT หุ่นยนต์บรรณารักษ์แห่งแรกในประเทศไทย ให้บริการตอบคำถามเบื้องต้นและบริการชำระค่าปรับหนังสือ

Smart Services for all เป็นแหล่งรวบรวมบริการออนไลน์ของห้องสมุดที่สนับสนุนการเรียนรู้ ๔.๐ เข้าถึงได้ง่าย ประหยัดค่าใช้จ่าย ถูกลิขสิทธิ์

THE LIBZ Review และ *LIB zabb* เป็นจดหมายข่าวรูปแบบใหม่ที่จะแนะนำบริการต่าง ๆ ในห้องสมุด เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการที่หลากหลาย

Park & Pick : Drive-thru Service บริการนี้จะช่วยลดปัญหาการจอดรถที่มีจำกัด และเพิ่มความเร็วสำหรับผู้ใช้บริการที่ต้องการยืมต่อ - คืนทรัพยากรสารสนเทศ ตรวจสอบข้อมูลการยืม - คืน ชำระค่าปรับต่าง ๆ โดยไม่ต้องลงจากรถ

Fast Document Delivery บริการส่งทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภทที่ยืมได้ ไม่เกิน ๕ รายการ/วัน

นอกจากนี้ยังมีบริการแนะนำหนังสือเล่มโปรดของผู้ใช้บริการ หากสนใจมายืมหนังสือให้สแกนคิวอาร์โค้ดในภาพที่โพสต์ไว้ในเพจเฟซบุ๊กของห้องสมุดเพื่อค้นหาตำแหน่งของหนังสือ โดยจะเชื่อมโยงไปยังระบบห้องสมุดอัตโนมัติของห้องสมุด รวมถึงปรับเปลี่ยนพื้นที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และสร้างสรรค์ความรู้ให้มากขึ้น มีพื้นที่สำหรับเล่นดนตรี บริการนอนหลับพักผ่อนในห้องสมุด เพิ่มบริการนั่งอ่านหนังสือ ๒๔ ชั่วโมงในห้องสมุด และบริการอื่น ๆ อีกมากมาย

๒๑

A. Walsh, *The Librarians' Book on Teaching through Games and Play* (Tallinn, Innovative Libraries, 2018) p. 7.

ภาพที่ ๕ การส่งเสริมการอ่านและการส่งเสริมการใช้ห้องสมุด/การส่งเสริมการรู้สารสนเทศ
ของสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ที่มา : [www.facebook.com/Khon Kaen University Library](https://www.facebook.com/KhonKaenUniversityLibrary) และ <https://library.kku.ac.th/>

แนวทางการส่งเสริมการอ่านในศตวรรษที่ ๒๑

การอ่านในประเทศไทยยังไม่เป็นกิจกรรมชีวิตของคนส่วนใหญ่ การส่งเสริมการอ่านจึงเป็นงานสำคัญอย่างหนึ่งซึ่งทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชนต้องดำเนินการ โดยเฉพาะการส่งเสริมนิสัยการอ่านตั้งแต่วัยเด็ก^{๒๒} เนื่องจากการฝึกวินัยและการปลูกฝังนิสัยจะทำให้ได้ง่าย แนวทางการส่งเสริมการอ่านในศตวรรษที่ ๒๑ มีรายละเอียดดังนี้

๑. การค้นหาสาเหตุและแก้ปัญหาที่ผู้เรียนไม่สนใจอ่านหนังสือ

ครอบครัวและสถาบันการศึกษาควรค้นหาสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนไม่สนใจอ่านหนังสือ เพื่อเข้าใจความคิดของผู้เรียนและแก้ปัญหาได้ถูกต้อง โดยอาจสังเกตการใช้เวลาของผู้เรียนเมื่ออยู่ที่สถาบันการศึกษาหรือสถานที่พักอาศัย ให้พิจารณาว่าผู้เรียนมีปัญหาด้านทักษะการอ่านหรือไม่ กิจกรรมที่ใช้เวลาในแต่ละวันคืออะไร สภาพแวดล้อมมีผลต่อพฤติกรรมการอ่านของผู้เรียนหรือไม่ หลังจากนั้นจึงใช้ความรักและความเข้าใจรวมถึงความตั้งใจที่จะช่วยเหลือ เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนสนใจการอ่านได้ ทั้งผู้สอนและผู้ปกครองอาจพิจารณาทำสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้^{๒๓}

๑.๑ เปิดอกคุยกันเกี่ยวกับปัญหาการอ่าน โดยระหว่างที่ผู้สอนและผู้ปกครองพูดคุยควรทำให้เด็กสัมผัสถึงความรักและความปรารถนาดี อาจเริ่มจากการถามหาสาเหตุที่ไม่ชอบอ่านหนังสือ จากนั้นจึงสื่อสารให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญที่จะมีผลดีต่อชีวิตในอนาคต อธิบายให้เห็นชัดเจนว่าการสนใจ

^{๒๒} สุพรรณิ วราทร, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓.

^{๒๓} พุทธิส พลกุลบุตร, กิรติกร ไปยะพรหม และ วีรวรรณ กังวานนวกุล, ปลูกต้นรัก (การอ่าน) แนวทางและเทคนิคการจัด

กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (พิมพ์ครั้งที่ ๒, เชียงใหม่, แผนงานกิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่านระดับตำบล มูลนิธิสื่อชาวบ้าน (มะขามป้อม) ศูนย์
เชียงใหม่, ๒๕๕๒) หน้า ๑๐-๑๓.

การอ่านจะนำทางไปสู่เป้าหมายนั้นได้ และต้องให้กำลังใจและให้ความเชื่อมั่นว่าเด็กทำได้ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและมีกำลังใจเปลี่ยนแปลงตัวเอง

๑.๒ เปิดโอกาสให้เด็กหาแนวทางที่ช่วยส่งเสริมการอ่าน หลังจากเด็กเห็นคุณค่าของการอ่านแล้ว ก็ควรให้ค้นหาแนวทางพัฒนาทักษะการอ่านให้ดียิ่งขึ้น เช่น การจัดห้องสมุดหรือห้องอ่านหนังสือในบ้านที่เหมาะสมตามรูปแบบที่เด็กชอบ สอนให้เด็กกำหนดเวลาการอ่านหนังสือแต่ละวัน

๑.๓ ปรับปรุงรูปแบบและให้รางวัลจูงใจ การค้นหาวิธีการส่งเสริมการอ่านรูปแบบใหม่ ๆ มีส่วนช่วยให้เด็กไม่รู้สึกเบื่อหน่ายที่จะอ่าน นิยายชอบอ่านเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลา ทุกฝ่ายในสังคมควรร่วมมือกันคิดรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านและเป็นการปลูกฝังนิสัยชอบการอ่านให้ยั่งยืน

๒. การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง

การอ่านหนังสือให้เด็กฟังเป็นวิธีที่ทำได้ง่าย ใครก็ทำได้ ทำที่ไหนและเวลาใดก็ได้ ประโยชน์ของการอ่านหนังสือให้เด็กฟังคือช่วยนำทางให้เด็กประพาศดินดี ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข มีความสามารถในการคิดอ่านและเข้าใจชีวิต^{๒๔} การอ่านหนังสือให้เด็กฟังทำได้ตั้งแต่ลูกยังอยู่ในครรภ์ หลังจากเด็กเกิดขึ้นมาแล้วก็ยังอ่านให้ฟังได้ เมื่อโตขึ้นให้ลูกนั่งตักหรือกอดไว้ขณะถือหนังสือและทำท่าว่าอ่านด้วยกัน คนในครอบครัวก็ควรเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องการอ่านและชวนกันอ่าน ภายในบ้านมีหนังสือดี (มีสาระ อ่านเพลิน ประทับใจ) เพื่อสร้างรสนิยมที่ดี พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรคัดสรรหนังสือใหม่มาเพิ่มและส่งเสริมให้ลูกหลานซื้อหนังสือที่ชอบด้วยตนเอง นอกจากนี้พ่อแม่หรือผู้ปกครองก็ควรแนะนำเรื่องการอ่านหนังสือ เพื่อให้เด็กอ่านหนังสือได้อย่างมีความสุข^{๒๕}

๓. การส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน

การส่งเสริมการอ่านให้เกิดขึ้นในโรงเรียนเป็นวิธีที่น่าจะเหมาะสมที่สุดกับสภาพสังคมไทยเนื่องจากสังคมไทยส่วนใหญ่ไม่มีการศึกษาดีพอ ไม่มีนิสัยชอบอ่านหนังสือ ไม่ได้มีฐานะดีพอที่ใส่ใจเรื่องหนังสือหรือการอ่าน ดังนั้นการส่งเสริมการอ่านของเด็กต้องเริ่มที่ห้องสมุดโรงเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการอ่านของเด็กในระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษา เพราะจะทำให้เกิดเป็นนิสัยชอบการอ่านได้ตลอดไป อย่างไรก็ตามห้องสมุดโรงเรียนส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาทั้งหนังสือที่มีคุณภาพ นอกจากนี้จำนวนครูบรรณารักษ์ในห้องสมุดโรงเรียนก็ยังไม่เพียงพอ ภาระงานของครูบรรณารักษ์มีทั้งความรับผิดชอบในฐานะบรรณารักษ์ห้องสมุดและครูที่สอนการใช้ห้องสมุดทำให้การทำงานทั้งสองด้านไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร อีกทั้ง

^{๒๔} สมาคมโทสร้งสรรค์, พัฒนาเด็กด้วยการอ่าน. ๒๕๖๒. สืบค้นจาก: <http://taiwisdom.org/> (๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๒).

^{๒๕} ถนนวงศ์ สุกโชติรัตน์ ถ้ายอดมรรคผล, การอ่านให้เก่ง (พิมพ์ครั้งที่ ๑๗, นนทบุรี, ภาพพิมพ์, ๒๕๖๑) หน้า ๑๒๒.

ห้องสมุดโรงเรียนในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังไม่ทำให้เด็กสนุกกับการอ่านหนังสือหรือตื่นเต้นกับเรื่องที่ยากอ่านได้จริง^{๒๖} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วนในการส่งเสริมนิสัยการอ่านและการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตจึงได้จัดทำคู่มือการดำเนินงานกิจกรรมโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและการพัฒนาห้องสมุด ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ โดยมีเป้าหมายให้เด็กไทยทุกคนมีความสุขกับการอ่านอย่างน้อย ๑๒ เล่มต่อปี หรือ ๖๐ นาทีต่อวัน เพื่อให้นักเรียนมีนิสัยการอ่าน พัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งสร้างนิสัยการอ่าน ครูบรรณารักษ์มีความสมรรถนะจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้เป็นนิสัย^{๒๗}

๔. การส่งเสริมการอ่านในชุมชน

คนไทยที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีเลือกใช้ห้องสมุดชุมชน/ห้องสมุดประจำหมู่บ้านมากกว่าห้องสมุดประชาชน โดยมีบุคคลที่เป็นผู้นำในการอ่านซึ่งมีการศึกษาสูงกว่าอาสาสมัครรักการอ่านในหมู่บ้านเป็นผู้นำในการแก้ปัญหาสถานการณ์การไม่เข้าถึงหนังสือและพยายามที่จะกำจัดปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดที่จะขัดขวางการอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เช่น ธรรมเนียมปฏิบัติในการเรียนโดยให้เด็กเขียนแทนที่จะฟังการอ่านหนังสือภาพ ทักษะคิดด้านลบต่อการอ่าน ความรู้สึกไม่เป็นส่วนหนึ่งของการใช้บริการและการร่วมกิจกรรมในห้องสมุด เป็นต้น ดังนั้นองค์กรของรัฐและเอกชนควรร่วมมือกันในการจัดทำโครงการแต่ละพื้นที่ อีกทั้งต้องฝึกให้มีต้นแบบในการอ่านซึ่งเป็นเด็กเล็กอายุ ๓-๔ ขวบ ที่พ่อแม่อ่านหนังสือภาพให้ฟังจนจดจำข้อความหรืออ่านได้เอง เพราะบุคคลทั่วไปจะเห็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงจากความสำเร็จของโครงการ ส่งผลให้เกิดการสร้างแรงบันดาลใจและการเปลี่ยนความเชื่อของชาวบ้านเรื่องการอ่าน รวมถึงการมีอาสาสมัครการอ่าน/ผู้นำการอ่านชุมชนซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริมการอ่าน^{๒๘}

๕. การสร้างวัฒนธรรมการอ่าน

สังคมของคนไทยโดยทั่วไปมักชอบเล่าเรื่อง ชอบสนทนา ชอบดูหรือรับชมมากกว่าการอ่านหนังสือ จึงยังไม่มีนิสัยการอ่านเกิดขึ้น ทั้งการอ่านเพียงคนเดียวและการอ่านที่รวมตัวกันเป็นสังคมหรือชุมชนการอ่าน เพราะวัฒนธรรมการอ่านเป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นและสั่งสมกันมา ปฏิบัติกันจนกลายเป็นกิจวัตรหรือนิสัย

^{๒๖} มกุฏ อรฤดี, “ความเข้าใจเรื่องหนังสือ การอ่าน และระบบหนังสือสาธารณะ” ใน แนวคิดเสนอรัฐบาลสังคมหนังสือและสังคมการอ่าน (กรุงเทพฯ, ฝึ่, ๒๕๕๕) หน้า ๔๑, ๔๔.

^{๒๗} ยุวดี อยู่สบาย และคณะ, คู่มือการดำเนินงานกิจกรรมโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและการพัฒนาห้องสมุด ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ (กรุงเทพฯ, สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๖๑) หน้า ๒.

^{๒๘} Chommanaad Boonaree, “Factors Affecting Reading for Pleasure Practices in Community Libraries in Thailand.” (Ph.D. Dissertation, Victoria University of Wellington, 2018).

ดังนั้นประเทศไทยยังไม่มีวัฒนธรรมการอ่าน^{๒๙} ในขณะที่ประเทศฟินแลนด์มีอัตราการรู้หนังสือและการอ่านมากที่สุดในโลก^{๓๐} เนื่องจากประเทศฟินแลนด์ได้สร้างวัฒนธรรมการอ่านด้วยวิธีต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมให้มีสื่อการอ่านและแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์ในทุกชุมชน มีเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทุกคนเข้าถึงสื่อการอ่านได้ง่ายและสะดวก โดยกำหนดนโยบายและงบประมาณที่ชัดเจน อันเป็นผลมาจากการมีกฎหมายห้องสมุด นอกจากนี้พ่อแม่ก็อ่านหนังสือให้ลูกหลานฟังตั้งแต่เกิด หนังสืออ่านสำหรับเด็กจัดทำด้วยภาพสวยงามสร้างจินตนาการ ด้วยความเชื่อว่า การอ่านทำให้เกิดความรู้^{๓๑}

แม้ว่าในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายห้องสมุดดังเช่นประเทศฟินแลนด์ แต่ประเทศไทยก็ได้จัดทำแผนแม่บทส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ของไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ ซึ่งกำหนดวิสัยทัศน์ให้คนไทยทุกวัยในสังคมไทยมีวัฒนธรรมการอ่านที่เข้มแข็ง และวางเป้าหมายภายใน ๕ ปี คนไทยใช้เวลาในการอ่านที่มีคุณภาพมากขึ้นเฉลี่ย ๙๐ นาทีต่อวัน รวมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมในระดับชุมชนและสังคม ที่สนับสนุนให้คนไทยทุกช่วงวัยมีพฤติกรรมรักการอ่านและการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง และมีทักษะการอ่านที่มีคุณภาพ นำความรู้มาใช้ประโยชน์ได้ รวมถึงทำให้เกิดการบูรณาการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อดำเนินการร่วมกันอย่างต่อเนื่องให้เกิดวัฒนธรรมการอ่านขึ้นกับคนไทยทุกช่วงวัยและนำสังคมไทยไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้^{๓๒}

๖. สถาบันหนังสือแห่งชาติ

สถาบันหนังสือแห่งชาติหรือสถาบันพัฒนาความรู้แห่งชาติเป็นแนวคิดของอาจารย์มกุฏ อรฤดี (บรรณาธิการบริหารสำนักพิมพ์ผีเสื้อและศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์) มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการเรื่องระบบหนังสือและระบบการอ่านในประเทศไทย สถาบันหนังสือแห่งชาติจะทำให้คนไทยทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของหนังสือและช่วยส่งเสริมให้คนไทยอ่านหนังสือมากขึ้น เพราะปัญหาในระบบหนังสือที่สำคัญ

^{๒๙}

มกุฏ อรฤดี, สถาบันหนังสือแห่งชาติในสังคมไร้วัฒนธรรมการอ่าน!?, ๒๕๕๐. สืบค้นจาก: http://www.bflybook.com/Article/InterviewMakut3_1/InterviewMakut3_1.htm (๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๒).

^{๓๐}

โพสทูเดย์, ฟินแลนด์แชมป์อ่านมากสุดในโลก ไทยรั้งที่ ๕๖ จาก ๖๑ ประเทศ. ๒๕๕๙. สืบค้นจาก:

<https://www.posttoday.com/world/421692> (๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๒).

^{๓๑}

น้ำทิพย์ วิชาวิน, “จากสารสนเทศสู่นวัตกรรม: กรณีศึกษาประเทศฟินแลนด์” ใน เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการจากสารสนเทศสู่นวัตกรรม, ๑-๑๘ (นนทบุรี, แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตรมหาวิทยาลัซโซทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๓) หน้า ๙.

^{๓๒}

กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย, แผนแม่บทส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ของไทย พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ (กรุงเทพฯ, กระทรวงฯ, ๒๕๖๐)

คือคนไทยไม่อ่านหนังสือ ในขณะที่คนไทยบางคนอยากอ่านแต่ไม่มีเงินซื้อหนังสือเพราะหนังสือราคาแพง อีกทั้งคนไทยส่วนใหญ่มีรายได้น้อย การพัฒนาการอ่านโดยเริ่มจากครอบครัวอาจทำได้ยาก เนื่องจากรายได้ที่มีในครอบครัวต้องจัดสรรให้กับการใช้จ่ายกับสิ่งจำเป็นก่อน เช่น อาหาร ยารักษาโรค เป็นต้น จึงมีเพียงคนไทยบางกลุ่มที่สนใจและมีเงินที่จะซื้อหนังสืออ่านให้ตนเองหรือลูกหลานได้ นอกจากนี้สถาบันหนังสือแห่งชาติจะมีส่วนช่วยสนับสนุนนักเขียนและนักแปลที่มีคุณภาพให้เกิดขึ้นในประเทศไทย ส่งผลให้มีหนังสือและหนังสือที่มีคุณภาพมาสู่ผู้อ่านมากขึ้น สถาบันหนังสือแห่งชาติจะทำหน้าที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้อ่านมีแรงจูงใจที่จะอ่านหนังสือมากขึ้นโดยมีรายการโทรทัศน์แข่งขันตอบปัญหาเรื่องการอ่าน การจัดบริการโครงการวิชาการด้านการอ่าน หลักสูตรวิชาบรรณารักษะการค้นคว้าและค้นคว้าแปล วิชาเสวนาบรรณารักษะ หลักสูตรบรรณารักษะแนวใหม่และการส่งเสริมการอ่าน เพื่อพัฒนาการอ่านและการเขียน รวมถึงการแปลให้มีมาตรฐานและคุณภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งบริการหนังสือสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ จัดทำเป็นระบบหมุนเวียนหนังสือและศูนย์หมุนเวียนหนังสือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องสมุดโรงเรียนในชนบท เพื่อเป็นการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตลอดจนการจัดทำระบบหนังสือสาธารณะที่ทำให้ทุกคนอ่านหนังสือได้จากห้องสมุดทุกแห่ง^{๓๓}

สรุป

การอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนและการดำรงชีวิต เนื่องจากเป็นทักษะพื้นฐานที่จะพัฒนาต่อไปเป็นทักษะการรู้สารสนเทศและการรู้เท่าทันสื่อ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงทักษะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อย่างไรก็ตามพฤติกรรมกรรมการอ่านของประชากรไทยส่วนใหญ่ยังไม่มี ความสนใจการอ่านเท่าที่ควร แม้ว่าจะมีงานวิจัยหรือสถิติการอ่านที่ทำให้เห็นว่าคนไทยอ่านหนังสือมากขึ้น ซึ่งอ่านทั้งหนังสือและหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ แต่คนที่อ่านส่วนใหญ่ยังเป็นประชากรไทยในเมืองหลวง ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันค้นหาแนวทางส่งเสริมการอ่านเพื่อให้คนไทยทั้งประเทศ ตั้งแต่วัยเด็กและเยาวชน ตลอดจนประชากรในต่างจังหวัดให้ตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีนิสัยการอ่านมากขึ้น จนกระทั่งประเทศไทยมีวัฒนธรรมการอ่าน เพราะการอ่านเป็นรากฐานของการเรียนรู้ทุกระดับและเป็นประตูสู่ความสำเร็จของทุกอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ♦

^{๓๓}

มกุฏ อรฤดี, “สถาบันหนังสือแห่งชาติ”, วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ ๒๕, ๑ (๒๕๕๖) หน้า ๕๖-๘๓.

บรรณานุกรม

- กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย. **แผนแม่บทส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ของไทย พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔**. กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ, ๒๕๖๐.
- กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์. **กรมศิลปากรเปิดบริการใหม่ NLT Smart Library หอสมุดไร้หนังสือ** **ตอบรับนโยบายประเทศไทย ๔.๐**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๒, จาก: <http://www.finearts.go.th/promotion/ข่าวกรมศิลปากร-2/item/กรมศิลปากรเปิดบริการใหม่-nlt-smart-library-หอสมุดไร้หนังสือ-ตอบรับนโยบายประเทศไทย-๔๐.html>. ๒๕๖๒.
- กุลธิดา ท้วมสุข และคนอื่น ๆ. บทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน. **วารสารห้องสมุด ๔๙, ๔ (๒๕๔๘) ๑๖-๓๔**.
- คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศูนย์วิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและธุรกิจ. **รายงานผลการวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมกรรมการอ่านและซื้อหนังสือของคนไทย**. กรุงเทพฯ: สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๘.
- โชติมา วัฒนะ. พฤติกรรมการอ่านหนังสือของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. **วารสารบรรณศาสตร์ ๑๑, ๒ (๒๕๖๑) ๑๘๕-๑๙๕**.
- ฐิติ คำหอมกุล และ พิมพ์ร่ำไพ เปรมสมิทธิ์. การส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักศึกษาในห้องสมุดมหาวิทยาลัย. **วารสารบรรณารักษศาสตร์ ๓๒, ๑ (๒๕๕๕) ๒๙-๔๐**.
- ถนอมวงศ์ สุกโชติรัตน์ ล้ายอดมรรคผล. **การอ่านให้เก่ง**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๗. นนทบุรี: ภาพพิมพ์, ๒๕๖๑.
- เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. กรุงเทพฯ: กลุ่มประชาสัมพันธ์เฉพาะกิจ สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์, ๒๕๔๘.
- ไทยโพสต์. **ผลสำรวจการอ่านคนไทยปี ๖๑ เพิ่มขึ้นเฉลี่ย ๘๐ นาที/วัน อ่านมากสุดในกลุ่มวัยรุ่นนำหัวงเด็กต่ำกว่า ๖ ขวบอ่านผ่านทางมือถือเพิ่มขึ้น 3 เท่า**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๒, จาก: <https://www.thaipost.net/main/detail/32902> ๒๕๖๒. ๒๕๖๒.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. “จากสารสนเทศสู่นวัตกรรม: กรณีศึกษาประเทศฟินแลนด์.” **เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการจากสารสนเทศสู่นวัตกรรม ๑-๑๘**. นนทบุรี: แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตรมหาวิทยาลัสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๓.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. **วัฒนธรรมการอ่าน. มติชนสุดสัปดาห์ ๒๐, ๑๐๒๗ (๒๕๕๓) ๔๗**.

นิโบล วิลลิสทิตชัย. ห้องสมุดโรงเรียนกับพื้นที่สร้างสรรค์: แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษ
ที่ ๒๑. วารสารห้องสมุด ๖๓, ๑ (๒๕๖๒) ๑-๒๙.

ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. แพทย์แนะวิธีให้ลูกใช้อินเตอร์เน็ต ป้องกันติดเกม-เซลล์สมองแอ่-สมาธิสั้น.
[ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๒, จาก: https://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1415940649. ๒๕๕๗.

ประภาศรี เขียวคง. การส่งเสริมการใช้ห้องสมุดสำหรับนักศึกษาของห้องสมุดมหาวิทยาลัย.
วารสารบรรณารักษศาสตร์ ๓๐, ๒ (๒๕๕๓) ๑๙-๓๓.

พฤษ พหลกุลบุตร, กิรติกร ไผะพรหม และ วีรวรรณ กังวานนวกุล. **ปลูกต้นรัก (การอ่าน) แนวทาง
และเทคนิคการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. เชียงใหม่: แผนงานกิจกรรม
ส่งเสริมการรักการอ่านระดับตำบล มูลนิธิสื่อชาวบ้าน (มะขามป้อม) ศูนย์เชียงดาว, ๒๕๕๒.
พิรุณ อนุวัชศิริวงศ์ และ ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์. **การอ่าน มหัศจรรย์แห่งสุขภาพ-สุขชีวิต**. กรุงเทพฯ:
แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน, ๒๕๕๕.

โพสต์ทูเดย์. ฟินแลนด์แชมป์อ่านมากสุดในโลก ไทยรั้งที่ ๕๖ จาก ๖๑ ประเทศ. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ
๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๒, จาก: <https://www.posttoday.com/world/421692>. ๒๕๕๙.

มกุฏ อรฤดี. “ความเข้าใจเรื่องหนังสือ การอ่าน และระบบหนังสือสาธารณะ.” ใน **แนวคิดเสนอรัฐบาล
สังคมหนังสือและสังคมการอ่าน**, ๒๗-๘๒. กรุงเทพฯ: ฟ้าสี, ๒๕๕๕.

มกุฏ อรฤดี. สถาบันหนังสือแห่งชาติ. **วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์** ๒๕, ๑ (๒๕๕๖) ๕๖-๘๓.

มกุฏ อรฤดี. **สถาบันหนังสือแห่งชาติในสังคมไร้วัฒนธรรมการอ่าน!?** [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๐
มิถุนายน ๒๕๖๒, จาก: http://www.bflybook.com/Article/InterviewMakut3_1/InterviewMakut3_1.htm. ๒๕๕๐.

แม่นมาส ขวลิต, คุณหญิง. **แนวทางส่งเสริมการอ่าน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, ๒๕๔๔.

ยุวดี อยู่สบาย และคณะ. **คู่มือการดำเนินงานกิจกรรมโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและการพัฒนา
ห้องสมุด ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑**. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๖๑.

สมบัติ จำปาเงิน และ สำเนียง มณีกาญจน์. **กลเม็ดการอ่านให้เก่ง**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ:
สถาพรบุ๊คส์, ๒๕๔๘.

สมาคมไทสร้างสรรค์. **พัฒนาเด็กด้วยการอ่าน**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๒, จาก:
<http://taiwisdom.org/>. ๒๕๖๒.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. **บทสรุปผู้บริหารการสำรวจการอ่านของประชากร พ.ศ. ๒๕๖๑**. [ออนไลน์].

สืบค้นเมื่อ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๒, จาก: <http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้าน>

สังคม/สาขาหญิงและชาย/การอ่านหนังสือของประชากร/2561/บทสรุปผู้บริหาร_61.pdf.๒๕๖๑ .

สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ๒๕๖๑. กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ, ๒๕๖๒.

สิรินาฏ วงศ์สว่างศิริ. การส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย. **วารสารมนุษยสังคม**

ปริทัศน์ ๑๙, ๒ (๒๕๖๐) ๑๔๓-๑๕๕.

สุจิตรา รัตนสิน. การแบ่งปันทรัพยากรห้องสมุดมหาวิทยาลัยสู่ห้องสมุดโรงเรียน: ห้องสมุดองค์กรกิจและ

ห้องสมุดโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก **วารสารห้องสมุด** ๖๒, ๑ (๒๕๖๑) ๓๐-๔๒.

สุบิน ไชยยะ. การใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงในห้องสมุดประชาชน. **วารสารบรรณศาสตร์ มศว** ๑๐, ๒

(๒๕๖๐) ๑๓๔-๑๔๘.

สุพรรณิ วราทร. **การอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

สุพรรณิ วราทร. **ชวนเด็กไทยให้เป็นนักอ่าน (๒)**. กรุงเทพฯ: สำนักอุทยานการเรียนรู้, ๒๕๕๐.

สุวดี ภูประดิษฐ์. **การอ่านในอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก

คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๖.

อุทยานการเรียนรู้. **กิจกรรม**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๒, จาก: [https://www.tkpark.](https://www.tkpark.or.th/tha/what_on)

[or.th/tha/what_on](https://www.tkpark.or.th/tha/what_on). ๒๕๖๒ .

Chommanaad Boonaree. “Factors Affecting Reading for Pleasure Practices in Community

Libraries in Thailand.” Ph.D. Dissertation. Victoria University of Wellington, 2018.

Walsh, A. **The Librarians' Book on Teaching through Games and Play**. Tallinn:

Innovative Libraries, 2018.